

Voor mijn kind het beste. Of anders...

Achtergrond Middelbare scholen

Amsterdamse ouders procederen tegen scholen omdat hun kind niet is geplaatst waar het wil.

Door onze redacteur
Frederiek Weeda

AMSTERDAM. De helpdesk van de Amsterdamse scholenkoepel Osvo is verhuisd naar een geheime locatie, na bedreigingen uit onvrede over het systeem dat leerlingen en middelbare scholen koppelt. Dinsdag dient een kort geding van dertig Amsterdamse ouders die boos zijn dat hun kind niet is geplaatst op de school waar het heen wil. Ze eisen dat kinderen onderling kunnen ruilen van plek, wat niet mag van de Osvo.

In Amsterdam (en omliggende plaatsen als Amstelveen en Abcoude) is onderlinge paniek over de schoolloopbaan van hun kind altijd sterk merkbaar. Ouders zijn er assertief, hebben goede banen - in zakelijke dienstverlening, medische sector, financiële wereld. En er staan een stuk of tien middelbare scholen waar iedereen heen wil, en nog eens zestig die elk jaar net genoeg leerlingen binnenhalen.

Het gaat om zo'n 7.500 12-jarigen per jaar. De populaire scholen zijn overwe-

gend goed georganiseerd, 'wit', en ze bieden categoriaal onderwijs. Het kind kan er niet afzakken van gymnasium naar havo of van havo naar mavo. Zij hebben de concurrentiestrijd tussen middelbare scholen gewonnen. Die strijd woedt sinds 1998, toen de Onderwijsinspectie resultaten van individuele scholen ging publiceren en ouders opeens konden vergelijken.

De druk van ouders op scholen groeit in het hele land. Rechtsbijstandverzekeraars Achmea en DAS zeggen elk jaar meer aanvragen van ouders te krijgen voor een rechtszaak tegen de school. Achmea had er vorig jaar 720. DAS zou er ook honderden hebben gehad.

Uit onderzoek van onderwijssocioloog Jaap Dronkers bleek eind vorig jaar dat vooral hoogopgeleide ouders leerkrachten van groep acht onder druk zetten om hun kind een hoger niveau middelbaar onderwijs te adviseren. Dat advies is sinds dit jaar bindend; middelbare scholen moeten het ermee doen. Idee is dat de leerkracht de capaciteiten van het kind beter kan inschatten dan mogelijk is op grond van de landelijke Cito-eindtoets. De uitslagen daarvan dienen sinds dit jaar louter nog om het gemiddelde succes van de basisschool te meten.

De Cito-eindtoets was voor kinderen al minder waard geworden als voorspeller van hun schooltoekomst. Want ook hierbij haalden veel ouders alles uit de kast om hun kind te laten 'slagen': een half jaar naar de Cito-oufencursus, bijles op de basisschool.

Haalde het kind zo een hoge Cito-score, dan kon het naar het gewenste schooltype. Overigens zijn juist de goede, populaire middelbare scholen onverbiddelijk: haalt de brugklasser te lage cijfers, dan wordt hij na een jaar weggestuurd. Alleen al in Amsterdam overkomt dat elk jaar tientallen kinderen.

Ouders zijn bang. Dat de basisschool hun kind te laag inschat. Dat het niet op een middelbare school terecht komt waar het goed onderwijs zal krijgen van gemotiveerd personeel, met gemotiveerde klasgenoten. Dat het niet tot die 50 procent van de samenleving zal gaan behoren dat

gemiddeld, de dromertjes en snel afgeleide leerlingen, kinderen met een taalachterstand of afkomstig uit gezinnen waar studeren niet wordt aangemoedigd, ze zijn allemaal de dupe van deze vroege selectie. Doodzonde."

Ook hierblijkt 'rendementsdenken': middelbare scholen stellen hoge eisen aan doorstromers, want „iedere mislukking kost de scholen geld". Bouman wijst erop dat 'doorstromen' naar een hoger schooltype, wat voor veel van deze kinderen een beproefde inhaalmanoeuvre was, daardoor afneemt. In 2010 stroomde 18 procent van scholieren met mavo-diploma door naar de havo, in 2013 nog maar 13 procent.

Sommige ouders zijn al bang voor 'de verkeerde school' als het kind niet uit de luiers is. Populaire basisscholen kunnen de enorme vraag niet aan, andere mogen blij zijn als ze genoeg kleuters binnenkrijgen. Om de run op al te populaire (witte) basisscholen te beperken, heeft Amsterdam dit jaar ook voor basisscholen een centraal lotingssysteem ingevoerd: elk gezin moet de acht dichtstbijzijnde basisscholen opgeven aan een computersysteem en in dat lijstje een rangorde aanbrenge. Op die acht scholen heeft het kind voorrang; op scholen buiten de buurt is het kind kansloos, omdat daar weer kinderen uit die buurt voorrang hebben. De computer koppelt de oudste kleuter aan vrijvallende plekken bij die acht scholen. Broertjes en zusjes volgen de oudste en krijgen voorrang.

Ouders zijn bang dat hun kind niet naar hbo of universiteit kan

naar hbo of universiteit kan. In Rotterdam draait de concurrentieslag om zo'n vijf middelbare scholen, in Den Haag en Utrecht ook. Dezelfde strijd wordt geleverd in Haarlem, Het Gooi, Nijmegen, Groningen, Eindhoven - overal waar grote concentraties hoogopgeleide ouders zitten.

„Het schooladvies in groep acht [11 jaar] bepaalt de rest van je carrière", schreef macro-econoom en publicist Mathijs Bouman onlangs in *het financieele dagblad*. „In de brugklas is er nog een laatste kans om te bewijzen dat de basisschool het verkeerd had, maar daarna is je pad uitgestippeld. Kinderen die zich wat later ontwikkelen dan

De centrale loting is het antwoord van de hoofdstad op de scheef gegroeide 'onderwijsmarkt'. De computer verdeelt voortaan de schaarste.

Volgens het lokale CDA is de vrijheid van onderwijs in Amsterdam afgeschaft.

Via een wiskundige formule naar school

De vereniging van Amsterdamse schoolbesturen (Osvo) kreeg veel kritiek op het dit jaar ingevoerde computersysteem dat kinderen op middelbare scholen plaatst. Deze *matching* moet de schaarse plekken op de populairste middelbare scholen gelijkmatiger verdelen. Het systeem vervangt in Amsterdam de omstreden loting, waardoor elk jaar honderden kinderen werden uitgeloot die daarna alleen nog op een (doorgaans impopulaire) school terecht konden waar nog wél plek was.

Dit jaar heeft een computer de leerlingen uit groep acht van de basisschool via een wiskundige formule geplaatst. Zo'n 7.500 leerlingen hebben een ranglijst opgegeven met scholen waar ze naartoe zouden willen. De computer wees de leerlingen vervolgens aan de scholen toe. Het streven was alle kinderen een plaats te kunnen bieden in hun schooltop-3. Dat is voor 95 procent gelukt.

Vrijwel alle kinderen, 99 procent, zijn terechtgekomen op een school uit hun

top-5. Die laatste procent, zo'n 75 kinderen, is slechter terechtgekomen: op hun zesde keuze of lager. Nog eens tientallen kinderen kregen een willekeurige school aangewezen, omdat ze minder dan vijf voorkeuren hadden opgegeven. De Osvo noemt de uitslag „succesvol".

De boosheid van ouders richt zich nu vooral op het 'ruilverbod'. Als de Osvo ruilen zou toestaan, zouden méér kinderen op hun voorkeurschool terecht komen. Het komt bijvoorbeeld voor dat Pietje op zijn keuze 3 geplaatst is, terwijl dit de eerste keuze was van klasgenoot Henk. En Henk zit op de eerste keuze van Pietje - zijn eigen tweede keuze.

Volgens de Osvo en de gemeente kleven er echter grote nadelen aan ruilen. Het is bijvoorbeeld oneerlijk voor kinderen die op een wachtlijst staan. Het risico bestaat dat plekken worden verkocht, voor hoge bedragen. Een groep van dertig ouders heeft een kort geding aangespannen tegen het ruilverbod, dat dinsdag dient.

Hoe gaat de toelating tot het gymnasium elders in het land?

Utrecht, Stedelijk Gymnasium

De leerlingen geven voor de loting een eerste en tweede keus op. Als het niet de eerste school wordt, dan wordt gekeken of er plek is op de school van tweede keus. Mocht daar ook geen plaats meer zijn, dan wordt bekeken op welke scholen nog wel plek is. Vervolgens wordt in overleg met ouders en leerling gekeken welke school het beste bij de leerling past. Dit lotingssysteem bestaat al een jaar of acht. Loten is vervelend, maar wel het eerlijkst. Vol is vol, op een gegeven moment houdt het gewoon op. We hebben wel eens een ouder gehad die zei: 'hoeveel geld moet ik ertegenaan gooien?' Maar dat was vast als grap bedoeld.

Groningen, Willem Lodewijk Gymnasium

Wij hebben een toelatingsbeleid en werken al jaren met een loting. We nemen niet meer dan 135 geschikte brugklassers aan en als het er meer zijn, dan gaan we loten. Wij zijn een kleine school en dat willen we graag blijven; het is een van de redenen dat ouders voor ons kiezen. We merken wel dat ouders zenuwachtig worden omdat wij loten. Dan melden mensen hun kinderen voor de zekerheid ook aan op een andere school. Maar als ze dan alsnog bij ons worden toegelaten, is dat weer vervelend voor die andere school. Daar zijn we nu in Groningen naar aan het kijken, hoe we daarmee kunnen omgaan. Ouders kunnen wel een eerste en tweede keus opgeven. Als een school een maximaal aantal leerlingen toelaat, dan hebben ze een lotingssysteem, anders niet. Het gros van de leerlingen kon dit jaar wel bij hun tweede keus terecht, dat is nog geen probleem geweest.

Gouda, Coornhart Gymnasium

Een aantal jaren geleden hebben wij een loting ingesteld, maar alleen als het aantal aanmeldingen over een bepaald getal heen ging. Het was nooit echt nodig, het afgelopen jaar hebben we de loting ook niet gedaan. We gaan af op de basisschooladviezen en op basis daarvan wordt een leerling geplaatst. In Gouda zijn er openbare en christelijke scholen. Verder zijn er niet uitgesproken populaire of minder populaire scholen, zoals in de Randstad.

Almere, Trinitas Gymnasium

Op onze school is er geen loting, leerlingen met een gymnasiumadvies van de basisschool worden bij ons aangemeld en geplaatst. Soms krijgen we nog een late aanmelding van leerlingen die een hoge Cito-score hebben, maar dat is het wel.

Arnhem, Stedelijk Gymnasium

Wij hebben geen loting. We gaan alleen af op het advies van de basisschool, en een eventuele Cito-score in combinatie met het advies. Ons gemiddelde leerlingaantal is rond de tweehonderd, dat is vrij constant.

